

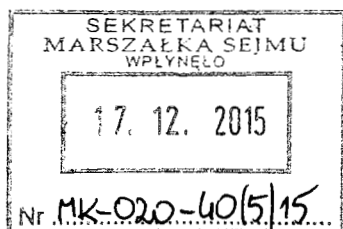

NACZELNA RADA ADWOKACKA

ul. Świętojerska 16, 00-202 Warszawa
tel. 22 505 25 00, 22 505 25 01, fax 22 505 25 08
e-mail: nra@nra.pl www.nra.pl

Warszawa, dnia 17 grudnia 2015 r.

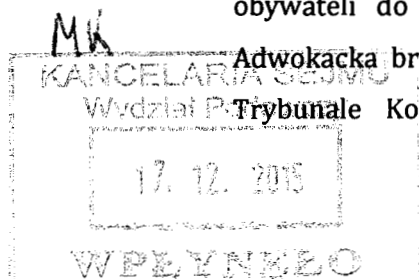
NRA.018-SEK-3.12.2015

Szanowny Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu RP

Opinia w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (druk nr 122)

1. Przedmiotem opinii jest projekt ustawy o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, wniesiony do Sejmu RP przez grupę posłów w dniu 15 grudnia 2015 r. (druk nr 122, dalej jako: *projekt ustawy*).
2. Pismem z dnia 16 grudnia 2015 r. Naczelna Rada Adwokacka zwróciła się do Marszałka Sejmu RP z wnioskiem o umożliwienie jej zaopiniowania projektu nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym w obowiązkowym procesie konsultacyjnym w toku postępowania legislacyjnego. Adwokatura jest bowiem ustawowo powołana do współdziałania w ochronie praw i wolności obywatelskich oraz w kształtowaniu i stosowaniu prawa, zaś zgodnie z art. 58 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2015 r. poz. 615, z późn. zm.), do zakresu działania Naczelnej Rady Adwokackiej należy udzielanie opinii o projektach aktów prawodawczych oraz przedstawianie wniosków i postulatów w zakresie tworzenia i stosowania prawa. Szerokich konsultacji z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i podmiotami powołanymi z mocy ustawy do ochrony praworządności i praw i wolności człowieka i obywatela – w tym także z Naczelną Radą Adwokacką – wymaga zasada zaufania obywateli do państwa i prawa oraz zasada dialogu społecznego. Naczelna Rada Adwokacka brała udział w procesie konsultacji ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064, dalej jako: *ustawa o Trybunale*

Konstytucyjnym), wielokrotnie podnosząc potrzebę uwzględnienia propozycji zgłaszania kandydatów na sędziów Trybunału Konstytucyjnego również przez organizacje pozarządowe, wydziały prawa wyższych uczelni i organy prawniczych samorządów zawodów, w tym Naczelną Radę Adwokacką. Naczelna Rada Adwokacka krytycznie oceniała uniemożliwianie społeczeństwu obywatelskiemu uczestnictwa w procesie legislacyjnym oraz zbyt szybkie prowadzenie prac legislacyjnych przez Sejm poprzedniej kadencji, co wpływało na jakość stanowionego prawa.

3. Mając na uwadze fakt, że Trybunał Konstytucyjny jest jednym z gwarantów przestrzegania praw i wolności człowieka i obywatela, zgodności powszechnie obowiązującego w Polsce prawa z Konstytucją RP i ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, zaś Adwokatura współdziała w ochronie tych praw i wolności, niezbędne wydaje się uwzględnienie opinii Naczelnej Rady Adwokackiej w procesie legislacyjnym.
4. **Na wstępie** odnotować należy, że projekt ustawy uniemożliwia jego rzetelną i kompletną ocenę pod kątem wpływu na prawa oraz wolności człowieka i obywatela ze względu na jego niezwykle zdawkowe **uzasadnienie, które nie spełnia warunków wymienionych w p. 5 poniżej.**
5. Zgodnie z art. 34 ust. 2 pkt 2 Regulaminu Sejmu RP, do projektu ustawy dołącza się uzasadnienie, które powinno przedstawiać rzeczywisty stan rzeczy w dziedzinie, która ma być unormowana. Uzasadnienie do projektu ustawy powinno przedstawiać przewidywane skutki społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne (art. 34 ust. 2 pkt 4 Regulaminu Sejmu). Wreszcie, uzasadnienie projektu ustawy powinno także przedstawiać wyniki przeprowadzonych konsultacji oraz informować o przedstawionych wariantach i opiniach (art. 34 ust. 3 Regulaminu Sejmu RP).
6. Tymczasem ocena skutków społecznych, gospodarczych, finansowych i prawnych przedstawiona w projekcie ustawy zamyka się w trzech zdaniach: „Ustawa nie wywołuje skutków finansowych dla budżetu państwa. Ustawa wywołuje pozytywne skutki społeczne i gospodarcze. Materia ustawy nie jest objęta prawem Unii Europejskiej”. W uzasadnieniu brak jest informacji na temat wyników przeprowadzonych konsultacji. W uzasadnieniu projektu ustawy brak jest także odniesienia się do uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 3 grudnia 2015 roku (sygn. akt K 34/15), w którym to uzasadnieniu Trybunał wyraził wiążący pogląd prawny odnośnie do wielu kwestii

zmienianych przez projekt ustawy. Uzasadnienie projektu ustawy nie przedstawia również dostatecznej oceny skutków finansowych dla budżetu państwa oraz skutków społecznych i gospodarczych wynikających z nieuchronnego i bardzo znaczącego wydłużenia okresu rozpoznawania spraw (wniosków, pytań prawnych i skarg konstytucyjnych) na skutek wprowadzenia jako zasady orzekania przez Trybunał Konstytucyjny w pełnym składzie. W sprawach pytań prawnych, projektowane rozwiązania będą przekładać się nie tylko na przewlekłość postępowania przed Trybunałem, ale również na przewlekłość postępowania przed sądem, który wystąpił z pytaniem prawnym do Trybunału. Na okres rozpoznawania pytania prawnego postępowanie przed sądem zwracającym się z pytaniem prawnym ulega zawieszeniu. Sytuacja przewlekłości postępowań sądowych może w konsekwencji prowadzić do roszczeń odszkodowawczych kierowanych wobec Skarbu Państwa przez uczestników postępowań.

7. Wbrew twierdzeniom uzasadnienia do projektu, w ocenie Naczelnej Rady Adwokackiej **materia ustawy jest ponadto niewątpliwie objęta prawem Unii Europejskiej.** Zgodnie bowiem z art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, sądy krajowe – w tym sądy konstytucyjne, a więc także Trybunał Konstytucyjny – mogą zwracać się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z wnioskiem o rozpatrzenie pytania prejudycjalnego w sprawie wykładni Traktatów czy też ważności i wykładni aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii. Projekt ustawy powinien być zatem oceniony pod kątem wpływu nowych regulacji na kompetencję do zadawania pytań prejudycjalnych przez Trybunał Konstytucyjny, w szczególności mając na uwadze spodziewane znaczne spowolnienie postępowania przed Trybunałem. Jak wyżej wspomniano, nowelizacja wpływa na realizację prawa do skutecznego środka prawnego i do sprawiedliwego procesu sądowego, gwarantowanego także w art. 47 Karty Praw Podstawowych. Z tych powodów, w uzasadnieniu projektu ustawy, znaleźć powinna się wnikliwa i rzetelna analiza zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej, w szczególności z Kartą Praw Podstawowych. Dodatkowo, podkreślić również trzeba Trybunał Konstytucyjny z mocy art. 188 pkt 1-3 jest uprawniony do orzekania w sprawie zgodności umów międzynarodowych z Konstytucją, zgodności przepisów ustaw i przepisów prawa wydawanych przez centralne organu państwowe także z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, co w szczególności odnosi się do Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

8. W ocenie Naczelnej Rady Adwokackiej, najpoważniejsze konsekwencje nowelizacji poniesienie obywatel zwracający się do Trybunału Konstytucyjnego ze skargą konstytucyjną czy też obywatel, w którego sprawie pytanie prawne do Trybunału skierował sąd powszechny, administracyjny czy Sąd Najwyższy. **Nowelizacja wpływa bowiem na faktyczną realizację jego prawa do sądu, gwarantowanego art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności**, które to prawo obejmuje również prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, a przez to – nowelizacja wpływa na realizację wszystkich praw i wolności gwarantowanych przepisami Konstytucji RP i Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.
9. Przechodząc do **oceny poszczególnych rozwiązań**, zwrócić należy uwagę przede wszystkim na projektowaną zmianę w przepisach ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, dotyczących trybu rozstrzygania spraw przez Trybunał. Trybunał orzekać miałby co do zasady w pełnym składzie, chyba że ustawa stanowi inaczej, zaś **orzekanie w pełnym składzie** wymagałoby udziału co najmniej 13 sędziów (art. 1 pkt 4 projektu ustawy). Mając na uwadze obciążenie Trybunału sprawami, a zwłaszcza – skargami konstytucyjnymi, których w latach 1997-2014 wniesiono aż 4674, przy czym skargi konstytucyjne stanowiły większość spraw rozpoznawanych dotychczas przez Trybunał, orzekanie co do zasady w pełnym składzie 13 sędziów musi w sposób nieuchronny doprowadzić w konsekwencji do paraliżu pracy Trybunału, a co za tym idzie – do nieproporcjonalnego, trudnego do wyobrażenia i uzasadnienia ograniczenia prawa obywateli do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), jak również prawa obywateli do wniesienia do Trybunału Konstytucyjnego skargi konstytucyjnej (art. 79 ust. 1 Konstytucji). Obecnie większość spraw Trybunał rozpatruje w składzie 3- i 5-osobowym w celu zapewnienia sprawności postępowania i zapewnienia obywatelom skutecznego środka ochrony ich praw. Prawo do sądu z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 6 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności zawiera w sobie prawo do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki i w rozsądnym terminie. Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wynika, że prawo to ma zastosowanie także względem sądownictwa konstytucyjnego. Takie ukształtowanie trybu orzekania Trybunału powoduje, że skargi konstytucyjne i pytania prawne sądów czekać będą na rozpoznanie przez dłuższy niż obecnie czas, a skarga konstytucyjna przestanie być skutecznym i realizowanym w praktyce środkiem ochrony praw i wolności człowieka i obywatela, a stanie się środkiem teoretycznym i pozornym. W praktyce może się również okazać, że sądy przestaną kierować do Trybunału

Konstytucyjnego pytania prawne, w oparciu o art. 193 Konstytucji RP, mając na względzie czas udzielenia odpowiedzi na takie pytania i wynikające z tego konsekwencje dla spraw rozpoznawanych przez te sądy, w postaci istotnej przewlekłości postępowania.

10. Dodatkowo zauważyć należy, że autorzy projektu nie uwzględnili, w jaki sposób powinien postąpić Trybunał Konstytucyjny w przypadku, gdyby (na przykład) podstawy wyłączenia sędziego dotyczyły więcej niż dwóch sędziów. Obowiązek rozstrzygnięcia spraw **w składzie 13-osobowym** oznaczałby, że Trybunał nie byłby w stanie wykonać konstytucyjnego obowiązku, to znaczy przeprowadzić skutecznej kontroli konstytucyjności prawa na podstawie prawidłowo wniesionego wniosku (skargi konstytucyjnej). Projektowana zmiana stanowi zatem z punktu widzenia prawa obywatela do sądu i prawa obywatela do skargi konstytucyjnej – rażące naruszenie art. 45 ust. 1 i art. 79 ust. 1 Konstytucji RP, a z punktu widzenia zasady trójpodziału władzy – rażące naruszenie art. 2, art. 10 i art. 173 Konstytucji RP. Projektowana regulacja prowadzi może dodatkowo nie tylko do naruszenia art. 45 ust. 1 i art. 79 ust. 1 Konstytucji RP, ale również do naruszenia art. 188 i art. 189 Konstytucji RP, skutkując brakiem możliwości wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie zgodności aktu normatywnego z aktami normatywnymi wyższej rangi, zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych oraz rozstrzygnięcia sporu kompetencyjnego pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa, a więc uniemożliwieniem Trybunałowi wykonywania konstytucyjnych kompetencji i obowiązków. Paraliż Trybunału Konstytucyjnego nastąpi – w przypadku wejścia nowelizacji w życie – już teraz. W skład Trybunału wchodzi obecnie dziesięciu sędziów oraz dodatkowo trzech sędziów, od których Prezydent – wbrew obowiązkom wynikającym z ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz z Konstytucji RP, na które wskazuje wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 grudnia 2015 r., sygn. akt K 34/15 – dotychczas nie odebrał ślubowania. Sytuacja, w której trzech sędziów prawidłowo wybranych przez Sejm VII kadencji nie może rozpocząć pełnienia swoich obowiązków z jednoczesnym wprowadzeniem wymogu rozpatrywania wszystkich spraw w składzie 13-osobowym oznacza, że po wejściu w życie projektu nowelizacji Trybunał Konstytucyjny utraci możliwość wykonywania swoich kompetencji.

11. Projekt ustawy przewiduje, że orzeczenia Trybunału wydawane **w pełnym składzie zapadać mają większością 2/3 głosów**. Tymczasem zgodnie z art. 190 ust. 5

Konstytucji RP, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego zapadają większością głosów. Zwrot "większość głosów" znajdujący się w art. 190 ust. 5 Konstytucji RP nie może w żadnym przypadku być doprecyzowany w drodze ustawy zwykłej; ustawodawcy innemu niż konstytucyjny nie wolno "uzupełniać" normy konstytucyjnej w drodze ustawy zwykłej. Projektodawca nie wyjaśnia w żaden sposób zastosowania wymogu kwalifikowanej większości głosów jedynie w przypadku orzekania w pełnym składzie, nie stosując go do orzeczeń wydawanych w składzie 3, bądź 7 sędziów Trybunału. Projektowana zmiana jest zatem rażąco niezgodna z art. 190 ust. 5 Konstytucji RP. Nieuzyskanie odpowiedniej większości głosów prowadzić będzie – jak można wnioskować z projektu – do niewydania orzeczenia w ogóle, a tym samym do całkowitego pozbawienia skarżących prawa do sądu chociażby w sytuacji, gdy skargą konstytucyjną będą oni kwestionować przepisy ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo o obowiązkach określonych w Konstytucji RP. Projekt ustawy nie formułuje bowiem wymogu, aby większością 2/3 głosów wydawane były orzeczenia stwierdzające niezgodność zakwestionowanego aktu normatywnego z aktem wyższego rzędu. Wymóg ten dotyczy wszystkich orzeczeń, a więc także stwierdzających zgodność zakwestionowanego aktu normatywnego z aktem wyższego rzędu, stwierdzających, że zakwestionowane normy nie są niezgodne ze wskazanymi wzorcami kontroli, czy też orzeczeń o umorzeniu postępowania. Wymóg ten dotyczy również orzekania w przedmiocie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych oraz rozstrzygnięcia sporu kompetencyjnego pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa, jak również orzekania w przedmiocie stwierdzenia przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej.

12. Projektowana regulacja prowadzić może zatem do naruszenia art. 45 ust. 1 i art. 79 ust. 1 Konstytucji RP ale również art. 188 i art. 189 Konstytucji RP, prowadząc do powstania sytuacji braku możliwości wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie zgodności aktu normatywnego z aktami normatywnymi wyższej rangi, zgodności z Konstytucją RP celów lub działalności partii politycznych oraz rozstrzygnięcia sporu kompetencyjnego pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa, a więc wykonywania konstytucyjnych kompetencji i obowiązków. Na skutek projektowanych rozwiązań może dojść do wyjątkowej i niespotykanej w systemie organów władzy sądowniczej funkcjonujących w państwach demokratycznych sytuacji, w której Trybunał Konstytucyjny nie będzie mógł wydać merytorycznego orzeczenia w rozpoznawanej sprawie.

13. Na marginesie jedynie dodać należy, że warunek zwykłej większości głosów jest rozwiązaniem często spotykanym w przepisach regulujących ustrój sądów konstytucyjnych i międzynarodowych. Zasadę zwykłej większości głosów przewiduje np. Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w odniesieniu do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a także Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej w odniesieniu do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wedle takich samych reguł funkcjonuje Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości. Także amerykański Sąd Najwyższy wydaje wiele (także niezwykle kontrowersyjnych) orzeczeń zwykłą większością głosów (np. *Obergefell v. Hodges*, 576 US __ (2015)). W przypadku niemieckiego Trybunału Konstytucyjnego jest podobnie, z tym, że skład każdego z dwóch Senatów FTK jest parzysty i dlatego do stwierdzenia niekonstytucyjności ustawy wymagane jest pięć głosów.
14. Zgodnie z art. 195 ust. 1 Konstytucji RP, sędziowie Trybunału Konstytucyjnego w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji. Niezrozumiałym jest, z jakiego powodu projektodawca zdecydował się na uchylenie odpowiedniego przepisu w ustawie o Trybunale Konstytucyjnym, tj. obecnego art. 16. Uchylenie przepisu o niezawisłości sędziów wywołuje jednakże wrażenie, że niezawisłość sędziów nie jest dla projektodawcy sprawą fundamentalną. Tymczasem jak wielokrotnie w swoim orzecznictwie podkreślał Europejski Trybunał Praw Człowieka, niezawisłość sędziów służy budowaniu zaufania społecznego do sądów, co jest kwestią zasadniczą w społeczeństwie demokratycznym. Przy ustalaniu, czy dany organ może zostać uznany za niezawisły w rozumieniu art. 6 ust. 1 Konwencji, należy uwzględnić m.in. także to, czy organ sprawia wrażenie niezawisłości. Kwestie niezawisłości i bezstronności sądu są ze sobą nierozzerwalnie związane. W myśl orzecznictwa strasburskiego, sądy powinny być bezstronne nie tylko z subiektywnego punktu widzenia, ale także powinny być bezstronne obiektywnie, tj. powinny wykluczać jakiegokolwiek wątpliwości co do ich bezstronności. Sąd, który nie sprawia na stronach postępowania wrażenia niezawisłości ani nie jest obiektywnie postrzegany jako bezstronny, nie gwarantuje rozpatrzenia sprawy zgodnie z gwarancjami z art. 6 ust. 1 Konwencji.
15. Zgodnie z art. 2 projektu ustawy, jeżeli postępowanie wszczęte przed wejściem w życie ustawy nie jest prowadzone przez skład sędziów określony w tej ustawie, postępowanie wszczyna się na nowo. Postępowanie we wszystkich zawisłych przed Trybunałem

sprawach powinny zatem w myśl projektu ustawy być wszczęte na nowo przy czym, jak już wskazano, większość spraw rozpatrywanych przez Trybunał to skargi konstytucyjne i pytania prawne. Są to niejednokrotnie sprawy kluczowe dla ochrony praw i wolności jednostki, sprawy zwykłych obywateli. Do każdej z tych spraw wyznaczono skład orzekający, niektóre z nich na rozpoznanie czekały latami – wszczęcie postępowania w tych sprawach na nowo wydłuży czas oczekiwania na orzeczenie nawet o kilka kolejnych lat, mając na uwadze, że co do zasady Trybunał orzekać będzie w pełnym składzie.

16. Dalsze opóźnienie rozpoznania spraw przez Trybunał wiąże się z projektowaną zmianą art. 81 ust. 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym – to na wniosek uczestnika postępowania Trybunał będzie bowiem rozpoznawał sprawę na rozprawie. Art. 3 projektu ustawy z kolei wskazuje, że jeżeli przed wejściem w życie ustawy orzeczono o rozstrzygnięciu sprawy na posiedzeniu niejawnym sprawę rozpoznaje się na rozprawie, jeżeli uczestnik postępowania złożył o to wniosek w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie ustawy. Tymczasem znaczna część spraw, w tym skarg konstytucyjnych, nie została przekazana do merytorycznego rozpoznania (w latach 1997 – 2014 z 4674 skarg do rozpoznania merytorycznego przekazano 866 skarg), przy czym wiele z nich zostało rozpatrzonych właśnie na posiedzeniach niejawnych. Możliwość ponownego wniesienia skargi odrzuconej na posiedzeniu niejawnym spowoduje napływ skarg od skarżących niezadowolonych z rozstrzygnięcia, co znowu wpłynie na obciążenie kolejnymi sprawami pełnego składu Trybunału i spowoduje wieloletnie opóźnienia w rozpoznawaniu spraw.

17. Projektowana nowelizacja przewiduje uchylenie art. 12 ust. 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym. Stosownie do tego przepisu w postępowaniu w sprawie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych, w przypadku gdy nie można ustalić, kto jest osobą upoważnioną do reprezentowania partii, lub gdy nie można nawiązać z nią kontaktu, Trybunał uznaje za upoważnioną osobę faktycznie kierującą partią. Proponowana zmiana, prowadzić może w praktyce do umożliwienia łatwego sparaliżowania przez uczestnika postępowania w tym przedmiocie i do uniemożliwienia wydania orzeczenia przez Trybunał. W konsekwencji projektowana zmiana może być oceniana jako naruszająca art. 188 pkt 4 Konstytucji RP.

18. Wreszcie poważne wątpliwości budzi uchylenie art. 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, zgodnie z którym, siedzibą Trybunału jest m.st. Warszawa. Wydaje się, że ustalenie wyłącznie siedziby Trybunału Konstytucyjnego poza m.st. Warszawą może

skutkować marginalizowaniem jego roli, podczas gdy, jak już wskazano, Trybunał Konstytucyjny jest jednym z gwarantów realizacji prawa do sądu. Zmiana siedziby Trybunału Konstytucyjnego może prowadzić do faktycznego ograniczenia dostępu do Trybunału Konstytucyjnego w sensie organizacyjnym, i to zarówno dla skarżących, jak i dla innych ustawowych uczestników postępowań przed Trybunałem Konstytucyjnym. Podkreślić bowiem trzeba, że większość ustawowych uczestników postępowań – Prokurator Generalny, Marszałek Sejmu, Rzecznik Praw Obywatelskich i Rada Ministrów mają swoje siedziby w Warszawie, a więc przeniesienie siedziby Trybunału Konstytucyjnego poza Warszawę pociągnie za sobą nieuzasadnione i nieracjonalne koszty natury organizacyjnej, a także finansowej. Zmiana dotychczasowej siedziby Trybunału Konstytucyjnego może również przekładać się na sprawność jego postępowania w związku z koniecznością dojazdu sędziów na rozprawy i posiedzenia w związku z koniecznością rozpoznawania większości spraw w pełnym składzie.

19. Wszystkie podniesione wyżej wątpliwości w ocenie Naczelnej Rady Adwokackiej powodują, że projekt ustawy w istocie prowadzi do rażącego i nieuzasadnionego ograniczenia prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd, a jednocześnie może prowadzić do uniemożliwienia Trybunałowi Konstytucyjnemu wywiązania się ze swoich konstytucyjnych kompetencji i obowiązków w zakresie rozstrzygania powierzonych mu spraw.

Z poważaniem,

Adw. Mikołaj Pietrzak

Przewodniczący Komisji
Praw Człowieka przy NRA

**Prezes
Naczelnej Rady Adwokackiej**

adw. Andrzej Zwara